

A Somogyi-könyvtár polcairól

A kék szemű szabólegény

Egy hajdani szabó életének krónikája sejlik föl egy 1834-ben kiállított „Vándor-könyv” lapjairól. Fodor Pál, a kor követelményei szerint, műhelyről műhelyre vándorolva gyarapította tudását. A könyvecske utolsó bejegyzései a családi élet eseményeit rögzítik.

„Időkora 17 esztendő, állapotja nőtelen, termete kitsiny, képe halovány, haja gesztenye színű, szemöldöke szint úgy, szeme kék.” Így festett az 1834. esztendőben Fodor Pál nagykikindai születésű szabólegény, a számára kiállított „Vándor-könyv” szerint. A részletes „személy leírás” kiterjedt még az orr, („középszerű”), ábrázat („kerekű”), homlok („nagy”), száj és szakáll (mindkettő „kitsiny”) pontos meghatározására is. A szóbeli bemutatás az azonosításhoz szükséges fényképet pótolta – mert bár az 1820-as évekből már maradtak fenn fényképek (heliográfiák, dagerrotípiák), a technika tömeges elterjedése még sokáig váratott magára.

A passzus igazolásul szolgált a mesterségbeli tudása gyarapítása céljából különféle műhelyekben munkát vállaló legény számára. A Somogyi-könyvtár helyismereti gyűjteményében őrzött dokumentumot különösen értékesé teszi, hogy Szeged első nyomdájában, a működését 1801-ben megkezdő Grün Orbán „örökössei' betűivel” készült.

A cinóbervörös pecséttel hitelesített okmány hat pontban igazította el tulajdonosát a vándorlásra vonatkozó „szabások” ügyében. Így például a könyvecskét a „Vándorló Mester Legény kemény büntetés alatt megtartani” volt köteles. Azután: a legénynek tartózkodnia kellett a „tzel ellen szolgáló kóborlástól, nem különben az alkalmatlan kéregetéstől.” Arra is fölhívták a figyelmét, hogy „oda vándoroljon tsak, a' hol mesterségében munkát remélhet; és mennyire lehet, hasznos dolgokban vándorló idejét töltse.”

Az utolsó, s legfontosabb intelem így szól: „Ha szolgálatját változtatja, az ő Mestere szorosan írja bé Vándor-Könyvébe, hogy viselte magát, meddig, és kinél dolgozott, és végre azt a Helység Elöljárója erősítse meg, hogy annak

idejében törvényes bizonyságul szolgáljon, a meghatározott Vándorlás bébizonyításában.”

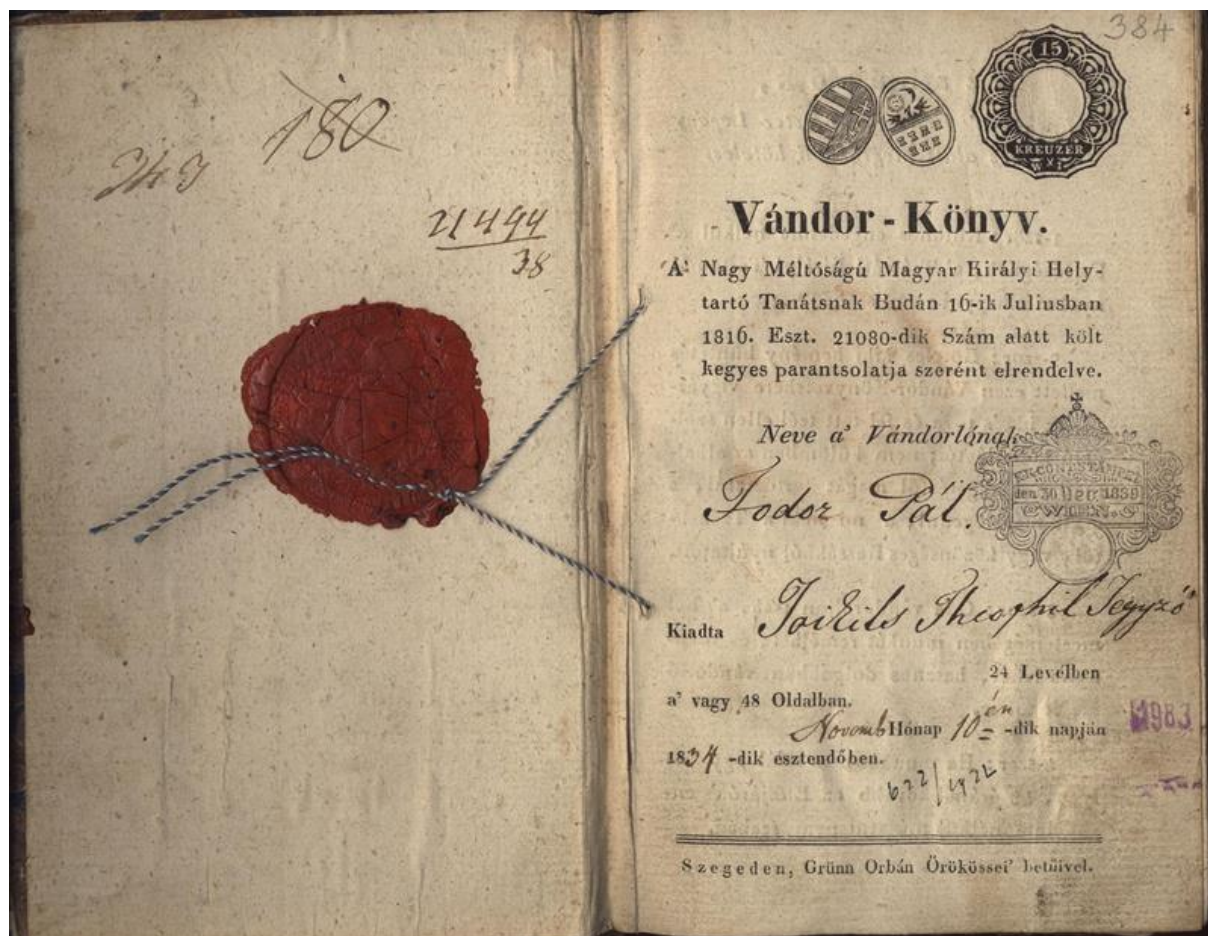
A bejegyzések szerint Fodor Pál mindenütt megállta helyét: „magát jámborul viselte volt”, „szorgalmatossan” és „bötsületesen” dolgozott. A legtöbb műhelyben két-három hétig szolgált, de olyan mester is akadt, akinél egy évnél is tovább leste el a szabás-varrás csínját-bínját.

A 48 számozott oldalból álló könyvecske utolsó lapjait már maga Fodor Pál írta tele dőlt betűivel. Olyan becsben tartotta a hivatalos okmányt, hogy – mint mások a Bibliába – ide jegyezte föl életének legfontosabb eseményeit. „Házasságra léptem Sárándi Rozáliával 1843-dik évben Február 22-dik napján.” „Karolina lányom Férjhez ment 1872 január 6-dikán” - majd alatta, más tintával: „szerencsétlen halála 1889-ben 11 órakor.” Az időpontokat másutt is megható pontossággal jelölte meg: „Pál fíjam születet 1850-dik márcziusban virágvasárnapján este egy fertál 12-re.” Ugyanígy írta a családi krónikába többi gyermeke: Lajos, Etel, Anna, Juliska és István születésének (és többük halálának), napját és óráját is.

Az utolsó két bejegyzés már István fia kezétől való: szülei elhunytáról szól. „Anyám Sárándy Rozália 79 éves korában 1896-ban halt meg... Atyám Fodor Pál 81 éves korában 1898 marczius 18-án halt meg Szegeden közkorházban.”

Nyilas Péter

Fodor Pál szabólegény „vándorkönyve” (1834)
(A Somogyi-könyvtár gyűjteményéből)